

25. INTOSAI KONGRESİ VE ŞARM EL-ŞEYH DEKLARASYONU

25. INTOSAI CONGRESS AND SHARM EL-SHEIK DECLARATION

Semih ZENCİRKIRAN¹

GİRİŞ

Uluslararası Yüksek Denetim Kurumları Teşkilatı (INTOSAI) 25. Kongresi (25. INCOSAI), Mısır Sayıştayı ev sahipliğinde Şarm El-Şeyh'te gerçekleştirildi. 25. INCOSAI, INTOSAI üyesi Sayıştaylar ile birlikte Birleşmiş Milletler temsilcileri ve diğer uluslararası paydaş kuruluşların geniş katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Kongrede küresel finansal krizlerin etkileri ve dijital dönüşümün getirdiği yenilikler ışığında, INTOSAI'nin değişen dünyada daha etkin ve proaktif roller üstlenmesini sağlayacak tedbirler görüşülmüş ve kararlar alınmıştır.

Sonuç bildirgesi mahiyetindeki Şarm El-Şeyh Deklarasyonunda da ifade edildiği üzere, Kongrede bir araya gelen INTOSAI üyesi Sayıştaylar; Sayıştayların finansal ve ekonomik krizler sırasında, merkez bankaları ve mali denetim otoritelerinin denetiminde oynadığı hayati rolü teyit etmiş; merkez bankalarının etkin denetimi için Sayıştayların yasalarla açıkça tanımlanmış bir yetkiye ve potansiyel risklere dair bilgiye erişim hakkına sahip olmasının gerekliliğini vurgulamış; yapay zeka (YZ) kullanımını, denetimlerin verimliliğini ve doğruluğunu artıran kilit bir araç olarak kabul etmekle birlikte; bu kullanımın güvenilir, etik ve sorumlu bir çerçevede yürütülmesi gerektiğini belirtmiş; teknolojik verimlilik ile denetçi uzmanlığını birleştiren hibrit modellerin ve verilerin güvenli kullanımını sağlayan etkin yönetim çerçevelerinin önemini

1- Veri Analizi Grubu Başkanı, Sayıştay Başkanlığı, semihzencirkiran@sayistay.gov.tr.

Atıf/To Cite: Zencirkiran, S. (2025). 25. INTOSAI Kongresi ve Sharm El-Sheik Deklarasyonu. Sayıştay Dergisi, 36(139), 891-894.

kabul etmiş ve INTOSAI'nin bir sonraki Stratejik Planı'nın hazırlık çalışmalarını başlatarak kurumsal sürdürülebilirliğe yönelik idari ve mali kararları onaylamıştır.

1. İDARİ VE MALİ KARARLAR İLE YÖNETİM YAPISINDAKİ DEĞİŞİKLİKLER

25. Kongre, INTOSAI'nin kurumsal sürdürülebilirliğini temin etmek adına kritik öneme sahip idari ve mali dokümanları onaylamıştır. Bu çerçevede, örgütün 2026–2028 dönemini kapsayan üç yıllık bütçesi ile 2023–2025 dönemine ait Performans ve Hesap Verebilirlik Raporu Genel Kurul tarafından tasdik edilmiştir. Ayrıca INTOSAI'nin kurumsal kimliğinin muhafazası amacıyla, yeni logonun uluslararası fikri mülkiyet haklarının korunmasına yönelik tedbir önerileri kabul edilmiştir.

Kongre sürecinde; INTOSAI denetçileri tarafından hazırlanan raporlar ile Bölgesel Örgütler ve Amaç Komiteleri (Goal Committees) tarafından sunulan faaliyet raporları Kongre'nin bilgisine sunularak kayda geçirilmiştir. Teşkilatın hukuksal altyapısını tahkim etmek amacıyla Tüzük'te yapılan tadilatlar kabul edilmiş ve bir sonraki Stratejik Planı hazırlamak üzere özel bir görev gücü (task force) ihdas edilmiştir.

Yönetim yapısındaki rotasyon prensibi gereğince, Yönetim Kurulu üyeliklerinde yenilenmeye gidilmiştir. Bu kapsamda, bölgesel örgütleri temsilen atanan yeni üyeler Yönetim Kurulu bünyesine katılmış, 2028 yılındaki Kongre'nin ev sahibi Endonezya Sayıştay Yönetim Kurulu'ndaki yerini almıştır. Geleneksel bölgesel rotasyon ilkesi doğrultusunda, 2031 yılında düzenlenecek Kongre'nin ev sahibi olarak Suudi Arabistan belirlenmiştir. INTOSAI'nin dış denetimini gerçekleştirmek üzere, 2025–2027 dönemi için Ekvador ve Kore Cumhuriyeti Sayıştayları seçilmiştir.

2. MESLEKİ STANDARTLAR VE REHBERLERDEKİ GÜNCELLEMELER

Kamu denetiminin kalitesini ve etkinliğini artırmak gayesiyle, Uluslararası Yüksek Denetim Kurumları Standartları (ISSAI) ve rehberlik dokümanları (GUID) üzerinde yapılan revizyon çalışmaları Kongre'ye arz edilmiş ve onaylanmıştır. Öne çıkan mesleki gelişmeler şunlardır:

- SAI PMF (YDK Performans Ölçüm Çerçevesi): YDK'ların kurumsal performanslarını değerlendirmelerinde temel bir enstrüman olan SAI PMF'in güncellenmiş versiyonu kabul edilmiştir.

- ISSAI 140 (YDK'lar için Kalite Yönetimi): Kalite "kontrol" süreçlerinden, daha kapsayıcı bir "kalite yönetimi" yaklaşımına geçişi simgeleyen standart revizyon onaylanmıştır.
- ISSAI 100 ve ISSAI 2000: Kamu Sektörü Denetiminin Temel İlkeleri (ISSAI 100) ve Mali Denetim Standartlarının Uygulanması (ISSAI 2000) üzerindeki teknik revizyonlar kabul edilmiştir.
- GUID 5101: Dijitalleşen dünyada artan siber risklere karşı denetçilere metodolojik yol göstermek amacıyla hazırlanan "Bilgi Güvenliği Denetimi Rehberliği" sunulmuştur.

INTOSAI Kalkınma Girişimi (IDI) tarafından yürütülen PESA (YDK Denetçileri için Mesleki Eğitim) programı Kongre tarafından resmi olarak tanınmış; böylece INTOSAI bünyesinde akredite bir mesleki eğitim sertifikasyonu niteliği kazanmıştır.

3. KONGRENİN TEKNİK TEMALARI VE MÜZAKERE KONULARI

XXV. INCOSAI, idari kararların ötesinde, denetim mesleğinin geleceğini şekillendirecek iki ana teknik tema üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu temalar, önceden hazırlanan tartışma belgeleri (issues papers) ekseninde müzakere edilmiştir.

- Tema I: Finansal ve Ekonomik Krizlerde YDK'ların Rolü: Bu tema kapsamında, YDK'ların kriz dönemlerinde hükümet faaliyetlerini ve bilhassa merkez bankalarını denetlemedeki rolleri ele alınmıştır. Kriz yönetimi süreçlerinde hesap verebilirlik ile acil eylem gereklilikleri arasındaki dengenin tesisi ve denetim kurumlarının proaktif duruşu değerlendirilmiştir.
- Tema II: Denetimde Yapay Zeka Tekniklerinin Kullanımı: Teknolojik dönüşümün denetim süreçlerine entegrasyonu bağlamında; yapay zekanın (YZ) denetimde kullanımı, sunduğu verimlilik fırsatları ve barındırdığı potansiyel riskler çok boyutlu olarak analiz edilmiştir.

4. SONUÇ BİLDİRGESİ: ŞARM EL-ŞEYH DEKLARASYONU

Kongre süresince gerçekleştirilen teknik oturumlar ve müzakerelerin temel bulguları, Kongre'nin nihai mutabakat metni olan Şarm El-Şeyh Deklarasyonu ile kayıt altına alınmıştır. Deklarasyon, küresel denetim topluluğunun aşağıdaki hususlardaki müşterek iradesini yansıtmaktadır:

A. Merkez Bankalarının ve Mali Otoritelerin Denetimi

Deklarasyon, YDK'ların merkez bankalarını ve mali denetim otoritelerini denetlemede oynadığı hayati rolü teyit etmektedir. Etkin bir denetim faaliyeti için şu hususların zarureti vurgulanmıştır:

- **Yasal Yetki:** YDK'ların, merkez bankalarının ilgili faaliyetlerini etkin bir şekilde denetleyebilmesi için, yasal mevzuatla açıkça tanımlanmış bir yetkiye sahip olmaları şarttır.
- **Bilgiye Erişim:** Finansal sistemlere, halk sağlığına ve ulusal güvenliğe yönelik potansiyel riskler hakkında bilgiye tam ve zamanında erişimin sağlanması, denetim kalitesi açısından elzem görülmüştür.

B. Denetimde Yapay Zeka Kullanımı ve Etik Çerçeve

INTOSAI üyeleri, yapay zekayı denetimlerin verimliliğini ve doğruluğunu artıran, bulguların kalitesini yükselten ve tutarsızlıkları tespitinde kilit bir enstrüman olarak kabul etmiştir. Ancak bu kullanımın belirli sınırlar ve etik kurallar dahilinde olması gerektiği altı çizilmiştir:

- **Güvenilirlik ve Etik:** YZ kullanımı güvenilir, sorumlu ve etik ilkelere tam riayet çerçevesinde olmalı; profesyonel ve standardize edilmiş bir metodoloji ile uygulanmalıdır.
- **Hibrit Model:** Sadece teknolojiye dayalı bir yaklaşım yerine, yapay zekanın işlem gücünü denetçilerin mesleki yargı ve uzmanlığı ile birleştiren bir "hibrit model" (insan-makine iş birliği) kullanılması gerekliliği vurgulanmıştır.
- **Yönetişim Çerçevesi:** Verilerin ve teknolojilerin sorumlu ve güvenli kullanımını teminat altına almak adına etkili bir yönetim çerçevesinin oluşturulması gerektiği belirtilmiştir.

SONUÇ

XXV. INCOSAI; aldığı stratejik kararlar ve yayımladığı Şarm El-Şeyh Deklarasyonu ile YDK'ların hem kriz dönemlerinde mali disiplin ve hesap verebilirliğin teminatı olma rolünü pekiştirmiş, hem de dijital çağın gerekliliklerine uyum sağlama konusundaki kararlılığını ortaya koymuştur. Endonezya (2028) ve Suudi Arabistan (2031) ev sahipliğinde gerçekleşecek gelecek kongreler için çizilen yol haritası, denetim mesleğinin küresel ölçekte standardizasyonu ve modernizasyonu adına güçlü bir zemin teşkil etmektedir.